

Po tem obdelovanji in odločenih 6 tekah let se mora pridelati:

Pšenice	22 $\frac{1}{2}$	vaganov,	34 $\frac{1}{2}$	centov slame	Repe	50	vaganov,	6	centov perja,	
Ajde	20	"	16	" "	Korenja	40	"	3	cente "	
Prosa	12	"	13	" "	Krompirja	90	"	—	"	
Rži	24	"	36	" "	Skupaj 180 vaganov, 9 centov perja.					
Ječmena	9	"	8 $\frac{1}{2}$	" "						
Turšice	12 $\frac{1}{2}$	"	15	" "	Strnišne detelje	7	centov			
Fižola	3	"	3	" "	Deteljnega sená	30	"			
Ovsa	12	"	12	" "	Skupaj 37 centov.					
Skupaj 115 vaganov, 138 centov.										

Ako se ta skupni pridelek razdeli na letni tek, se dobí za eno leto

6:115 vaganov žita =	19 $\frac{17}{100}$ vaganov žita;
6:138 centov slame =	23 centov slame;
6:180 vaganov krompirja, repe, korenja =	30 vaganov;
6: 9 centov repnega in koreninega perja =	1 $\frac{1}{2}$ centov;
6: 37 centov detelje za klajo =	6 $\frac{17}{100}$ centov,

in če se razdeli ta skupni znesek na obdelani prostor 5 $\frac{1}{2}$ oralov, potem se dobí pridelek na 1 oralu njiv 1. razreda (klasa):

5.5:115 vaganov žita =	20 $\frac{9}{10}$ vaganov žita;
5.5:138 centov žitne slame =	25 $\frac{9}{100}$ centov slame;
5.5:180 vaganov krompirja in repe =	32 $\frac{72}{100}$ vaganov;
5.5: 9 centov krompirja in repnega perja =	1 $\frac{63}{100}$ centov perja;
5.5: 37 centov detelje =	6 $\frac{73}{100}$ centov detelje,

ali na mernike zračuneno dá 1 oral v 1. razredu njiv (v cenilnem okraju Ljubljanske okolice) na leto:

žita	41 $\frac{8}{10}$ mernikov,
slame	25 $\frac{9}{100}$ centov,
krompirja, repe, korenja	32 $\frac{72}{100}$ mernikov,
perja	1 $\frac{63}{100}$ centov,
detelje	6 $\frac{73}{100}$ centov.

To so številke, ki so se sprejele za podlago tarifam. Ali se pa v enem letu in na enem oralu toliko pridela kjer koli v celem našem cesarstvu, to naj vsak sam sebi pove. Cela ta umetna sestava pridelkov ni v nikakoršni primeri s pravimi razmerami tukajšnje zemlje, še manj pa se vjema s §§. 19, 28 in 29 postave od 24. maja leta 1869. Toliko pridelka v enem letu iz njive izmolsti, bilo bi pravo roparsko gospodarstvo na polji našem, kakoršnega pa na Kranjskem do zdaj še nikjer ni.

V vrsti pridelkov četrtega leta stoji tudi turšica na poloralu med pridelki. To je napačno, ker se turšica v tem cenilnem okraju po splošni navadi ne sadi, kakor zahteva §. 29; vračunila se je zaradi visokega doneska. Zavoljo tega se mora tedaj zoper turšico odločno po postavi protestirati.

Na 1 oral deteljšča je računjenih 74 centov suhe detelje pridelka. To je veliko veliko previsoko, ravno tako prenapet je pridelek 20 mernikov ajde vsako leto na enem oralu, kajti znano je, da je od ajde v tem cenilnem okraju v 5 do 6 letih komaj enkrat dober pridelek. Tudi krompirja po 90 vaganov ali 90 centov na oral je preveč računjeno. Ne le gnjiloba krompirja, ampak tudi vremenske razmere ne pripuste, da bi se smel pridelek počez tako visoko računati. Ravno tako se je pridelek repe, korenja in prosa počez previsoko cenil. Toliki pridelki se pri nas nikakor ne smejo jemati za mero pri odmerjenju davkov, ker niso stalni in so v nasprotju „s srednjim čistim prihodkom“, ki bi se bil imel za vsak dobrôtni razred po §§. 19 izvedeti.

Za mah (močvirje), ki toliko zemlje cenilnega okraja obsega, se nam zdi, kakor da bi se bil §. 27 postave popolnoma v nemaru puščal. To pa je tem bolj občutljivo, ker se s cenilnim okrajem ni strogo po §. 17 postave ravnalo, marveč vse se v en koš skup vrglo. Občine v takem položaji še reklamirati ne morejo, ker je tarifni nastavek le za 1. dobrôtni razred preračunjen, za druge tarife pa nimajo podlage.

Ves cenilni akt je nemšk, pritoževalci vsi Slovenci, cenilni poročevalec je davkar in ne strokovnjak, toraj ne vaju cenilnega posla, in tako se ljudje v temi

lové, pa si ne vedó pomagati. Od deželne komisije sta na tarifi podpisana dva po vladi voljena uda, eden izmed nju tudi vpokojen davkar. Ali poznata deželo tako dobro, kakor jima je neobhodno potrebno, če hočeta delati tarife za celo deželo, tega ne vemo. Potovalo se skoro ni ali le po nekaterih krajih.

V tarifo sprejete cene žita so prepisane iz napačnega zapisnika cene na trgu Ljubljanskem, toraj niso nikakor one navadne cene, katere je komisija po skoro triletnem trudu v smislu §. 24. postave določila; tedaj tudi ta faktor ni pravičen.

Paziti je tedaj treba na to, ali se ne nahajajo tudi pri drugih cenilnih komisijah enake pomanjklivosti.

En reklamant.

Kažipot županom ali drugim pooblastencem, kedar pridejo v pisarnico okrajne cenilne komisije pozvedovat, česar potrebujejo za reklamacije ali pritožbe.

„Novice“ so bile od več strani naprošene, naj vrh tolikih koristnih podukov, ki so jih kmetom že dale o zadevah novega zemljiškega davka, jim prav domače še tudi to povedó: kako naj župan ali tisti, komur on ali soseska to reč izroči, postopa, da pride do tistih podlag, na katere se morajo pritožbe (reklamacije) zoper tarife okrajnim cenilnim komisijam do konca tega meseca vložiti.

Po posvetovanji z g. Fr. Šolmajer-om, ki je popolnoma izveden in dejansko skušen v postavi od 24. maja 1869. leta, *) damo tedaj županom ali drugim, katerim soseska to reč izroči, sledeči kažipot:

Že v prejšnjih listih so „Novice“ povedale, da prva pot, ki naj jo v tej zadevi župan ali kak drug pooblastenec namesti njega stori, je v kancelijo okrajne cenilne komisije. Tukaj mora zvedeti na drobno, kako je taksirana njegova občina ali soseska; tú dobí podlago za pritožbo.

*) Kdor želi celo to postavo v slovenskem jeziku od političnega društva „Slovenija“ izdano imeti, naj se obrne do vredništva „Novic“, dobí jo brez plačila. Vred.

Al žalibog! vse v tej kanceliji je nemško pisano. Župan ali kdo drug, kdor tedaj dobro, in to še prav dobro nemško ne zna, stoji kakor zajec pri bobnu! Ne more si pomagati. Tu se jasno ko beli dan vidi velika krivica, da ni naš deželni, to je, slovenski jezik v kancelijska pisma vpeljan. Slovenski davek se tirja od naših ljudi pri davkariji, slovenski jezik pa ne velja v tej kanceliji! C. kr. deželna vlada je sama pripoznala to napako, in ko je unidan razglasila tarife deželne cenilne komisije, razglasila jih je nemško in slovensko.

Al zdaj je stvar taka, vsa pisma so nemška, tedaj mora si soseska poiskati človeka, ki nemško zna, pa vrh tega je tudi v kmetijskih zadevah izveden (če ni drugače gosp. duhovnika svoje fare); vsak pisar ni za to važno delo.

No, kaj pa naj ta, ki v kancelijo gré, ondi od gospoda referenta zahteva?

To-le naj zahteva, da se mu pokaže:

1. V kateri cenitni okraj (Classificationsdistrikt) spada naša soseska?

Referent mu mora to povedati po §. 17. dotične postave.

2. Po kakošnih v njihovem okraju navadnih cenah (Normalpreis) je okrajna cenilna komisija rajtala pri tarifovanju surove doneske (Bruttoertrag) zemljišča in pa stroške pri obdelovanju?

To mora referent povedati po §§. 22. in 24.

3. Katere vrste po dobroti zemlje (Bonitätsclassen) so se v naši občini naredile za njive, katere so za travnike, vrte, nograde, pašnike, gozde, planine, bazarje?

4. V katero dobrotno vrsto spada v naši soseski največ zemljišč (Hauptflächen)? in koliko oralov na priliko znaša vsak tak part?

Po §. 19. mora to povedati.

5. Katera zemljišča je za izgledna zemljišča (Mustergründe) v naših vrstah in v tistih zemljiščih, ki jih je pri nas največ, popotna komisija postavila?

To mora povedati po §. 28.

6. Dajte si pokazati, kako so rajtali razglašene tarife za vse sorte posestev in za vse vrste? (§§. 25. 26. postave, in §. 31. „navoda“). Od tega si vzemite natančen prepis, celó z imeni, ki so podpisana, in dnevom, ko je bil ta račun narejen.

7. Dajte si pokazati, s čem so se razglašene tarife podpirale? (§§. 26., 27., 29.).

Kar je rečeno bilo v točki 1., 3., 4. in 5., to zaznamovajte si prav z besedami referentovimi, — kar je pa rečeno v točki 2., 6., 7., to si prepisite vse. To velja za vse okraje cele naše dežele.

Pritožniki cenilnega okraja okolice Ljubljanske in Kamniške naj pa še prašajo:

8) katero številko in kateri dan kaže zapisnik tiste seje, ko je bil cenilni okraj v tri vrstilne okraje razdeljen, in kateri dan kaže tisti zapisnik, v katerem je bil ta cenilni okraj le v en vrstilni okraj stisnjen? Če bi bilo prvo obveljalo, imeli bi 24 razredov na razpolaganje, zdaj po drugem imate jih k večjemu le 8 za vsak pridelek.

9. Kolikošni stanovitni stroški za obdelovanje enega oralu in za eno leto so se zaračunali na Ljubljanskem močvirju (mahu), ki meri 35.000 oralov? — Tukaj si prepisite ne le številke, ampak vse to, s čemur so se zagovarjale številke. —

Gospodarji! če imate vse tukaj imenovane pripomočke, potem še le veste, zoper česa in kako imate reklamirati (pritožiti se), ali namreč so surovi doneski zemljišč previsoko, stroški obdelovanja pa prenizko cenjeni, — ali so domače vaše cene (Normalpreise)

žita, sená, detelje, slame previsoke postavljene za leta 1855 do 1869 (ne pa za današnje), — ali se je premalo gnojá v račun vzelo itd. itd.

Gospodarski tečaj (Wirtschaftskurs) je večidel napačen, doneski pridelkov više cenjeni kakor so bili od leta 1855 do 1869. Tako na priliko v okraju Kamniškem in Ljubljanskem stoji zapisano, da na 1 oralu (johu) njive se pridelá 74 centov suhe detelje (detelj-nega sená). Menda je polovica tega prava.

O cenilnih zadevah še nekoliko.*)

Postava za vredenje zemljišnega davka določuje v §. 31, da imajo deželne cenilne komisije odobrene cenilne tarife s podlagami vred poslati okrajnim cenilnim komisijam tistih deželá, s katerimi se mejijo (konfinjajo), v razgled taistim, ki jih zadevajo, da morejo zoper nje o pravem času ugovarjati.

Mi mislimo, da je tudi za nas še le sedaj nastopil čas ugovorov zoper tarife sosednih deželá, in kako bili bi tudi prej ugovarjati mogli, ko nam še domače tarife niso znane bile? — ako smo o tem krivih misli, naj bi se stvar od sl. deželne cenilne komisije pojasniti blagovolila, pa tudi naj bi se objavilo, ali se morajo ugovori zoper omenjene tarife naravnost pri dotičnih komisijah, ali pa se smejo tudi pri domači okrajni cenilni komisiji oddati?

Prosimo o tem pojasnila.

Nekoliko o umetnem gnoju.

Spisal Fr. Kuralt.

(Dalje.)

Gledé na to, da pri kolobaranju hlevski gnoj in mešanec ne zadostujeta niti v množini niti v rudninskih rastlinskih delih, — gledé na to, da frišni hlevski gnoj v prvem letu le malo živeža daje rastlinam in tako pridelek manjša, — gledé na to, da je v slabih letih malo slame in zrnja, tedaj tudi malo gnoja, — gledé na to, da kužna bolezen pobere včasih gospodarju vso živino, ter si tako ne more preskrbeti potrebnega gnoja, — gledé na vse to more v takih slučajih poljedelec samo s pomočjo umetnega gnoja zemlji povrniti to, kar so jej rastline, odvzele in si tako obilni pridelek zagotoviti.

Važnost umetnega gnoja spoznali so Francozi že zdavno; minitser poljedelstva je l. 1867 naznanil, da se je tisto leto čez 500 milijonov metr. centov umetnega gnoja porabilo. Še več ga pa Angleži porabijo; po računu Andersonovem ga porabijo oni vsako leto za poljedelstvo za 29 milijonov 435.000 tolarjev. Zatoraj pa tudi blagostanje ni zaostalo in dr. Liebig pravi, da od onega časa, kar so Angleži počeli umetni gnoj rabiti, se je žito in meso v pridelku ravno toliko pomnožilo, kakor da bi se bila vsa rodovitno zemlja Angleške za peti del pomnožila. Tudi nemški poljedelci nam mnogo pripovedujejo po skušnjah svojih o koristi umetnega gnoja.

No, kaj pa je umetni gnoj? bo marsikdo prašal. Umetni gnoj je snova iz različnih človeških in živalskih odpadkov, ali pa iz krvi, rogov, kosti, mesa, in različnih rud. Vse te stvari se na umetni način v renju podvržejo, ter potem imajo mnogo gnjilca, fosforove ki-

*) Na 1. strani leve polovice zadnjih „Novic“ v 10. vrsti naj se namesti: „ki najmanj tretjino davka plačujejo“, bere: „najmanj šesti del davka plačujejo, in pa veliki posestniki, ki so sami za-se, in od soseske ločeni.“